

მოქმედებით ჩადენილი შედეგიანი განზრახვი დამთავრებული დანაშაულის კაზუსის ამოხსნის სქემა

I. ქმედების შემადგენლობა

1. ქმედების ობიექტური შემადგენლობა

(შემადგენლობის დაწერილი და დაუწერელი ნიშნები)

- ქმედების სუბიექტი

(მნიშვნელოვანია, მაგალითად, სამოხელეო დანაშაულის დროს)

- ქმედების ობიექტი

- ქმედება

შედეგიან დელიქტებში ასევე:

- ქმედების შედეგი

- მიზეზობრივი კავშირი

- ობიექტური შერაცხვა

ზოგიერთ შემთხვევაში ასევე:

- ქმედების შემადგენლობის სხვა ობიექტური ნიშნები

2. ქმედების სუბიექტური შემადგენლობა

- განზრახვა (არაბოროტი განზრახვა)

ქმედების შემადგენლობის ობიექტური ნიშნების მიმართ

(აქვე უნდა გადაწყდეს ქმედების შემადგენლობის ფაქტობრივი
შეცდომის საკითხი)

ზოგიერთ შემთხვევაში ასევე:

- სხვა სუბიექტური ელემენტები

(მაგალითად, მითვისების მიზანი ქურდობის დროს ან გენოციდის
მიზანი)

II. მართლწინააღმდეგობა

(მართლწინააღმდეგობის გამომრიცხველი ერთ-ერთი გარემოების
არარსებობის შემთხვევაში ქმედება მართლსაწინააღმდეგოა)

1. ობიექტური ნიშნები

2. სუბიექტური ნიშნები

III. ბრალი

1. ბრალუნარიანობა
(არ არსებობს შეურაცხაობის შემთხვევაში)
2. ბრალის სპეციალური ნიშნები
3. მართლწინააღმდეგობის შეგნება ვიწრო გაგებით
(შეცდომა აკრძალვაში: უმართლობის აქტუალური ან პოტენციური შეგნება)
4. მართლწინააღმდეგობის შეგნება ფართო გაგებით
(განზრახვის ბრალი: ბოროტი განზრახვა (*დოლუსმაღუს*), რომელიც წარმოადგენს მართლწინააღმდეგობის გამომრიცხველი გარემოების ვითარების არარსებობის ცოდნას. ოროტი განზრახვა არ არსებობს, მაგალითად, მოჩვენებითი მოგერიების დროს, როცა პირი შეცდომას უშვებს ასეთი ვითარების ფაქტობრივი გარემოების არსებობის თაობაზე.)
5. ბრალის გამომრიცხველი სხვა საპატიებელი გარემოებანი

შერიული უმოქმედობით ჩადენილი განზრახი დამთავრებული დანაშაულის კაზუსის ამოხსნის სქემა

I. ქმედების უმაღლესობა

1. ქმედების ობიექტური უმაღლესობა

– ქმედების სუბიექტი

(სუბიექტის სამართლებრივი გარანტის ფუნქცია კანონიდან, ხელშეკრულებიდან ან სხვაგვარი ვალდებულების საკუთარ თავზე აღებიდან, პროფესიული მოვალეობიდან, წინარე მოქმედებიდან ან ახლო სოციალური ცხოვრებისეული ურთიერთობებიდან)

– ქმედების ობიექტი

– ობიექტურად შესაძლებელი მოქმედების შეუსრულებლობა

– ქმედების შედეგი

– მიზეზობრივი კავშირი

(უმოქმედობის ჰიპოთეტური მიზეზობრიობა, რომელიც არსებობს იმ შემთხვევაში, თუ სავალდებულო და შესაძლებელი მოქმედებით შედეგი თავიდან იქნებოდა აცილებული)

- ობიექტური შერაცხვა
- ქმედების შემადგენლობის სხვა ობიექტური ნიშნები

2. ქმედების სუბიექტური შემადგენლობა

- განზრახვა (არაბოროტი განზრახვა)

(ქმედების შემადგენლობის ობიექტური ნიშნების მიმართ, მათ შორის სამართლებრივი გარანტიის ფუნქციასთან მიმართებაში)

- სხვა სუბიექტური ნიშნები

II. მართლწინააღმდეგობა

ობიექტური და სუბიექტური ნიშნები

(განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია მოვალეობათა კოლიზია)

III. ბრალი

(მოქმედებით ჩადენილი განზრახი დამთავრებული დანაშაულის ანალოგიურად).
შერეული უმოქმედობით შეიძლება ჩადენილ იქნეს არა მარტო განზრახი, არამედ ასევე გაუფრთხილებლობითი დანაშაული.

მოქმედებით ჩადენილი განზრახი დანაშაულის მცდელობის სქემა

თავდაპირველად: წინასწარი შემოწმება

1. შედეგიანი დანაშაული არ არის დამთავრებული (შედეგი არ არის დამდგარი)
2. ასეთი დანაშაულის მცდელობა ზოგადად დასჯადია

I. ქმედების შემადგენლობა

1. ქმედების სუბიექტური შემადგენლობა- მოქმედების ჩადენის გადაწყვეტილება

ა) განზრახვა ქმედების შემადგენლობის ყველა ობიექტური ნიშნის, მათ შორის, კაუზალობისა და ობიექტური შერაცხვის მიმართ

ბ) ქმედების შემადგენლობის სპეციალური სუბიექტური ნიშნების არსებობა, მაგალითად, მისაკუთრების მიზანი ქურდობის მცდელობის დროს.

2. ქმედების ობიექტური შემადგენლობა- ქმედების შემადგენლობის განხორციელების უშუალოდ დაწყება

II. მართლწინააღმდეგობა

(დამთავრებული დანაშაულის ანალოგიურად)

III. ბრალი

(დამთავრებული დანაშაულის ანალოგიურად)

IV. პასუხისმგებლობის განგაშის უფლება

დანაშაულზე ნებაყოფლობით ხელის აღების დროს (სსკ-ის 21-ე მუხლი)

თანამდები მიიღე შედეგით კვალიფიცირებული განზრახი დანაშაული

შედეგით კვალიფიცირებული განზრახი დანაშაულის სისტემის გარეგანი აგებულება სამსაფეხურიანია, ხოლო მისი შინაგანი სტრუქტურა ნაწილობრივ განსხვავდება დანაშაულის ზოგადი სისტემისაგან. იგი შემდეგნაირად შეიძლება იქნეს წარმოდგენილი:

I. ძირითადი განზრახი დელიქტი

1 ძირითადი დელიქტის შემადგენლობა

- (ა) ძირითადი დელიქტის ობიექტური შემადგენლობა
- (ბ) ძირითადი დელიქტის სუბიექტური შემადგენლობა
(უპირველეს ყოვლისა, განზრახვის დადგენა)

2 ძირითადი დელიქტის მართლწინააღმდეგობა

3 ძირითადი დელიქტის ბრალი

II. თანამდები გაუფრთხილებლობითი შედეგი

- (ა) თანამდები მიიღე შედეგის დადგომა

(ბ) მიზეზობრივი კავშირი ძირითად დელიქტსა და თანამდევ მიიღე შედეგს შორის

(მიზეზობრიობის პირობათა თეორიის მიხედვით)

- (გ) ობიექტური გაუფრთხილებლობა თანამდები მიიღე შედეგის მიმართ
 - შედეგის დადგომის გათვალისწინების ობიექტური შესაძლებლობა
 - შედეგის თავიდან აცილების ობიექტური შესაძლებლობა
- (დ) თანამდები მიიღე შედეგის ობიექტური შერაცხვა

–სხვადასხვა ნორმატიული კრიტერიუმების გამოყენება (განსაკუთრებით, მართლზომიერი ალტერნატიული მოქმედების, პასუხისმგებლობის სფეროების გამიჯვნის, ნორმის დაცვის მიზნის შემოწმება)

–დამატებით სპეციალურად სპეციფიკური მიზეზ-შედეგობრივი ურთიერთკავშირის (უშუალო მიზეზობრივი კავშირის) დადგენა ძირითად დელიქტსა და დამდგარ მძიმე შედეგს შორის, რაც გამოიხატება თანამდევნი კვალიფიცირებული შედეგის დადგომით ძირითადი დელიქტის სპეციფიკური საფრთხის რეალიზაციაში (ალტერნატივა: ე.წ. ლეტალურობის პრინციპის გამოყენება)

(ე) საფრთხის რეალიზაციის შედეგად თანამდევნი მძიმე შედეგის დადგომის თავიდან აცილების უსაფუძვლო იმედოვნება (თვითიმედოვნების სუბიექტური გაუფრთხილებლობა)

წმინდა უმოქმედობით ჩადენილი განზრახი დელიქტის სისტემა

წმინდა უმოქმედობით ჩადენილი დანაშაულის ქმედების შემადგენლობები სპეციალურად არის აღწერილი სისხლის სამართლის კოდექსის კერძო ნაწილში. მის ერთ-ერთი მაგალითია დაუხმარებლობა (სსკ-ის 129-ე მუხლი).

წმინდა უმოქმედობით ჩადენილი დაუხმარებლობის კაზუსის ამოხსნის სქემა შეიძლება შემდეგნაირად იქნეს აგებული:

I. ქმედების შემადგენლობა

1. ქმედების ობიექტური შემადგენლობა
 - ქმედების სუბიექტი
 - ქმედების სიტუაცია (სხვა ადამიანის ყოფნა სიცოცხლისათვის საშიშ მდგომარეობაში)
 - ობიექტურად აუცილებელი, აშკარად გადაუდებელი და დამნაშავეს ან სხვისთვის სერიოზული საფრთხის შექმნის გარეშე შესაძლებელი მოქმედების შეუსრულებლობა ან დახმარების შეუტყობინებლობა
2. ქმედების სუბიექტური შემადგენლობა
 - განზრახვა (არაბოროტი განზრახვა)
 - (ქმედების შემადგენლობის ობიექტური ნიშნების მიმართ)

II. მართლწინააღმდეგობა

III. ბრალი

მოქმედებით ჩადენილი შედეგიანი გაუფრთხილებლობითი დანაშაულის სისტემა

გაუფრთხილებლობითი დანაშაულის შემთხვევაშიც, ისევე როგორც განზრახვის დროს, დანაშაულის სისტემა სამსაფეხურიანია. ეს საფეხურებია:

- ქმედების შემადგენლობა;
- მართლწინააღმდეგობა და
- ბრალი.

ამ სისტემის შიგნით გაუფრთხილებლობის ცალკეული კომპონენტების განლაგება იწვევს აზრთა სხვადასხვაობას.

გაბატონებული შეხედულების მიხედვით, არ არსებობს ქმედების შემადგენლობის ღიფერენციაცია ობიექტურ და სუბიექტურ შემადგენლობებად, არამედ ქმედების შემადგენლობის შიგნით არსებობს მხოლოდ ობიექტური გაუფრთხილებლობა, როგორც წინდახედულობის ნორმის ობიექტური დარღვევა. ბრალის ეტაპზე კი, დგინდება სუბიექტური გაუფრთხილებლობა, როგორც წინდახედულობის ნორმის დარღვევის თავიდან აცილების ინდივიდუალური შესაძლებლობა, როცა პირი, მიუხედავად თავისი ინდივიდუალური შესაძლებლობებისა, წინდახედულობის ნორმის დაცვის ობიექტურ მოთხოვნებს არ ასრულებს.

მიმოხილვაში წარმოდგენილი თვალსაზრისის მიხედვით, არსებობს თვითიმედოვნებისა და დაუდევრობის განსხვავებული სქემები: თვითიმედოვნების დროს, ისევე როგორც ევენტუალური განზრახვისას, ქმედების შემადგენლობა იყოფა ორ ნაწილად: ობიექტურ და სუბიექტურ შემადგენლობებად, რადგან პირის მიერ წინდახედულობის ნორმით აკრძალული ქმედების გაცნობიერება და მართლსაწინააღმდეგო შედეგის დადგომის შესაძლებლობის გათვალისწინება და ასეთი შედეგის თავიდან აცილების უსაფუძვლოდ იმედოვნება არის შეგნებული მოქმედება, რომელიც ქმნის ქმედების სუბიექტური შემადგენლობის შინაარსს.

მოქმედებით ჩადენილი შედეგიანი გაუფრთხილებლობითი დანაშაულის სქემა თვითიმედოვნების შემთხვევაში, რომელიც დაუდევრობის სქემისაგან იმით განსხვავდება, რომ გააჩნია ქმედების სუბიექტური შემადგენლობა, შეიძლება შემდეგნაირად იქნეს წარმოდგენილი:

I. ქმედების შემაღგენლობა

1. ქმედების ობიექტური შემაღგენლობა

- (1) პირის მოქმედება, რაც გამოიხატა წინდახედულობის ნორმის დარღვევაში
- (2) ქმედების შემადგენლობის შესაბამისი შედეგის დადგომა
- (3) მიზეზობრივი კავშირი (მიზეზობრიობის პირობათა თეორიის მიხედვით)
- (4) ობიექტური გაუფრთხილებლობა
 - შედეგის დადგომის გათვალისწინების ობიექტური შესაძლებლობა
 - შედეგის თავიდან აცილების ობიექტური შესაძლებლობა
- (5) შედეგის ობიექტური შერაცხვა

2. ქმედების სუბიექტური შემაღგენლობა (თვითიმედოვნების დროს)

- სუბიექტური გაუფრთხილებლობა

(ქმედების ობიექტური შემადგენლობის გარემოებების ცოდნა, რომლებიც მის ქმედებას ობიექტურად წინდახედულობის ნორმის საწინააღმდეგოდ აქცევს, ამასთან, იმისი რწმენა, რომ ამ ქმედებით შედეგი არ დადგება)

II. მართლწინააღმდეგობა

(ობიექტურად როგორც განზრახი დანაშაულის დროს, ხოლო სუბიექტურად თვითიმედოვნების დროს საკმარისია გამამართლებელი სიტუაციის მხოლოდ ცოდნა, ხოლო დაუდევრობის დროს გამართლების სუბიექტური მხარე არ არსებობს)

III. ბრალი

1. ბრალუნარიანობა (შერაცხადობა)
2. მართლწინააღმდეგობის (პოტენციური) შეგნება
3. ინდივიდუალური გაუფრთხილებლობა, რაც გამოიხატება წინდახედულობის ნორმის დარღვევის პერსონალურ აცილებადობაში
 - ა) წინდახედულობის ნორმის დაცვის სუბიექტური შესაძლებლობა
 - ბ) შედეგის დადგომის გათვალისწინების სუბიექტური შესაძლებლობა
4. ბრალის გამომრიცხველი საპატიებელი გარემოებების არარსებობა (განსაკუთრებით, წინდახედულობის ვალდებულების შესაბამისი ქცევის შესრულების მოთხოვნის შესაძლებლობა)

დამხმარე (თანამონაწილე)

I ქმედების შემადგენლობა

1. ქმედების ობიექტური შემადგენლობა:

- ა) ამსრულებლის მიერ ჩადენილი განზრახი მართლსაწინააღმდეგო ქმედება;
- ბ) „ა“ პუნქტში მითითებული ქმედების ჩასადენად ხელშეწყობა.

2. ქმედების სუბიექტური შემადგენლობა

- ა) განზრახვა - ცოდნა და ნება იმისა, რომ ამსრულებელმა ჩაიდინოს განზრახი მართლსაწინააღმდეგო ქმედება;
- ბ) ამსრულებლის მიერ ჩადენილი ქმედების ხელის შეწყობის განზრახვა.

II მართლწინააღმდეგობა

იგივე (როგორც განზრახვის დროს)

III ბრალი

იგივე(როგორც განზრახვის დროს)

წამკეზებელი (თანამონაწილე)

I ქმედების შემადგენლობა

1. ქმედების ობიექტური შემადგენლობა

- ა) განზრახი მართლსაწინააღმდეგო ქმედება, ჩადენილი ამსრულებლის მიერ;
- ბ) დაყოლიება ამ ქმედების ჩასადენად.

2. ქმედების სუბიექტური შემადგენლობა

- ა) განზრახვა - ცოდნა და ნება იმისა, რომ ამსრულებლმა ჩაიდინოს განზრახი მართლსაწინააღმდეგო ქმედება;
- ბ) განზრახვა - განზრახი მართლსაწინააღმდეგო ქმედების ჩადენის ცოდნა და სურვილი.

II მართლწინააღმდეგობა

იგივე (როგორც განზრახვის დროს)

III ბრალი

იგივე (როგორც განზრახვის დროს)

ორგანიზატორი (თანამონაწილე)

I ქმედების შემადგენლობა

1. ქმედების ობიექტური შემადგენლობა:

- ა) ამსრულებლის მიერ ჩადენილი განზრახი მართლსაწინააღმდეგო ქმედება;
- ბ) 1. „ა“ პუნქტში მითითებული ქმედების მოწყობა ან მისი განხორციელების ხელმძღვანელობა;
- 2. იმ ორგანიზებული ჯგუფის შექმნა ან ხელმძღვანელობა, რომლის სამოქმედო გეგმის ფარგლებშიც „ა“ პუნქტში მითითებული ქმედება განხორციელდა.

2. ქმედების სუბიექტური შემადგენლობა:

- ა) განზრახვა - ცოდნა და ნება იმისა, რომ ამსრულებლმა ჩაიდინოს განზრახი მართლსაწინააღმდეგო ქმედება;
- ბ) განზრახვა - განზრახი მართლსაწინააღმდეგო ქმედების ჩადენის ცოდნა და ნება.

II მართლწინააღმდეგობა

იგივე (როგორც განზრახვის დროს)

III ბრალი

იგივე (როგორც განზრახვის დროს)